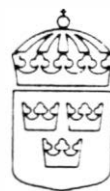

Motion till riksdagen

1989/90:L405

av Martin Olsson och Karin Israelsson (båda c)

Kartläggning av äktenskapets ekonomiska konsekvenser

Mot.
1989/90
L405–411

Familjen är grunden både för samhället och för de flesta människor. Även om det moderna samhället skall tillförsäkra alla en materiell trygghet har familjen – och kommer säkert även i framtiden att ha – en avgörande betydelse för den enskildes trygghet och trivsel såväl under uppväxtåren som därefter.

Det skall självklart vara helt fritt för varje par att välja samlevnadsform, men det är väsentligt att de ekonomiska konsekvenserna av äktenskap är sådana att det stora flertalet kan finna att äktenskapet är en lämplig och naturlig samlevnadsform. Det är enligt vår mening både ett samhällsintresse och en rättighet för berörda personer att äktenskapet inte diskrimineras. Äktenskapet är resultat av en aktiv och överlagd handling och skall ge trygghet för kontrahenterna.

Vissa regler för beskattning, bidrag, samhällsstöd och avgifter leder tyvärr till att det kan vara ekonomiskt oförmånligt att ingå äktenskap. Därför har vi vid flera riksmöten (senast motionen 1988/89:L402) begärt att en kartläggning skall göras av de ekonomiska konsekvenserna av äktenskapet jämfört med andra samlevnadsformer samt att förslag till undanröjande av regler som missgynnar äktenskapet framläggs.

Enligt vissa lagar gäller samma regler för ogifta samboende – i en del av dessa krävs gemensamma barn – som för personer som är gifta med varandra. Inom andra områden leder reglerna däremot till olika resultat beroende av samlevnadsform, eller om personerna avstår från formellt samboende.

Vi vill ge några exempel på områden utan att alls på något sätt försöka vara fullständiga.

Folkpensionen och andra pensionsrätter påverkas av samlevnadsform. Ålderspensionen från folkpensioneringen utgör exempelvis 96 procent av basbeloppet för ensamstående men endast 78,5 procent för gifta pensionärer. Med årets basbelopp medför detta att de gifta ålderspensionärerna var för sig får 5 197 kr. lägre i folkpension än ogifta. På motsvarande sätt är det extra avdraget för folkpensionärer vid beskattning lägre för gifta än för dem som betraktas som ensamstående.

Inom skatteområdet har vissa av de reglerna som gjort det förmånligt att falla utanför det skattetekniska sambobegreppet avskaffats. Men flera reg-

ler, som missgynnar gifta och övriga som beskattas som samboende kvarstår. Bestämmelserna om inkomstuppdelning mellan makar i fåmansbolag blir t.ex. inte tillämpliga för den som betraktas som ensamstående. Vid förmögenhetsbeskattning är det en klar nackdel att beskattas som gift. Två ensamstående kan ha tillgångar på upp till 800 000 kr. vardera utan att betala förmögenhetsskatt. Men gifter de sig med varandra räknas deras tillgångar samman och de får erlægga upp till 12 000 kr. i förmögenhetsskatt, för vilket krävs en inkomstökning med dubbelt så högt belopp eftersom skatten betalas med beskattade medel. Rätten till bostadsbidrag påverkas också av om två personer räknas som samboende – gifta eller ogifta. Motsvarande gäller barnomsorgsavgifter.

När det gäller samhällets stöd till barnfamiljer är skillnaden stor beroende av om föräldrarna sammanlever eller ej, eftersom bidragsförskott kan utgå – med i år 990 kr. per månad och barn – i det senare fallet.

Som exempel på hur människor kan uppleva gällande regler vill vi återge inledningen av en artikel i tidningen Vår Bostad nr 1 1988 under rubriken "ska vi få det bättre 1988?". Kvinnan i en familj med två små barn säger där: "Ibland har vi funderat på att skilja oss. Då skulle jag få bostadsbidrag, bidragsförskott och lägre barnomsorgsavgift. Det måste vara något fel på samhället när inte familjesammanhållning premieras."

Vi anser det vara synnerligen nödvändigt att skatte- och bidragsregler m.m. är så utformade att äktenskapet inte medför att människor av ekonomiska skäl väljer ogift samboende i stället för äktenskap. Det får inte vara så att människor avstår från giftermål eller till och med skiljer sig på grund av att det "lönar sig" bättre.

Efter införandet av ändrade familjerättsliga regler för äktenskapets ekonomiska rättsverkningar är det enligt vår mening lämpligt att kartlägga hur övriga regler påverkar äktenskapet. En fullständig kartläggning av de olika ekonomiska konsekvenserna av äktenskap jämfört med ogift samboende och även jämfört med förhållandet för dem som avstår från formellt samboende bör därför företas.

Genom en sådan kartläggning skulle främst två fördelar vinnas. Dels skulle klarhet erhållas om konsekvenserna av olika samlevnadsformer. Dels skulle en sådan kartläggning ge underlag för utarbetande av förslag till erforderliga ändringar av olika regler så att äktenskapet inte kan anses vara diskriminerat. Däremot är det enligt vår mening naturligt att det för ogifta samboende inte kan och bör tillämpas alla de regler som gäller för dem som är gifta med varandra. Vi eftersträvar alltså inte att olika samlevnadsformer skall jämföras inom alla områden.

Riksdagen bör enligt vår mening, vilket även begärdes i reservationen (c.m och fp) nr 1 fogad till utskottsbetänkandet 1988/89:LU22, göra ett uttalande om behovet av den nämnda kartläggningen samt att det på grundval av denna bör utarbetas erforderliga ändringsförslag för att undanröja de regler som kan anses leda till att äktenskapet missgynnas.

Hemställan

Mot. 1989/90

Med hänvisning till det anförda hemställs

L405

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i moti-
onen anförts om *dels* en kartläggning av de ekonomiska konsekven-
serna av äktenskap främst jämfört med övrigt samboende, *dels* förslag
till åtgärder för att äktenskapet ej skall missgynnas.

Stockholm den 18 januari 1990

Martin Olsson (c)

Karin Israelsson (c)